

RAPPORT FRÅN
BARNOMBUDSMANNEN
I UPPSALA

VERKSAMHETSÅRET 1999

B0 Uppsala

INLEDNING

Barnombudsmannen i Uppsala (BO) är en ideell förening med tre anställda tjänstemän och ideella medlemmar.

Denna verksamhet har funnits sedan 1 april 1988 och blev den första i sitt slag i Sverige. Personalgruppen består nu av barnombudsman, projektansvarig och informationsansvarig. Totalt 2,7 tjänster.

BO arbetar på tre nivåer: **samhällsnivå**, **gruppnivå** och **individnivå**.

De ideella medlemmarna, som är aktiva, ingår dels i BOs telefonjour (torsdagar klockan 17.00 – 19.00 och söndagar klockan 15.00 – 18.00) och deltar dels vid föreningsmöten och andra föreningsaktiviteter.

BO i Uppsala arbetar utifrån **FNs barnkonvention** som värdegrund och verkar i allt arbete utifrån de rättigheter och den lagstiftning som barn har.

BO i Uppsala åtar sig att bedriva verksamhet enligt det avtal som ingåtts med Uppsala kommun.

SAMHÄLLSNIVÅ

REMISSINSTANS

BO har under året yttrat sig angående följande remisser:

- Integrationsprogram i Uppsala kommun
- Vision 2012
- Förslag till handläggning av kommunens yttrande beträffande varuspels- och värdeautomater
- Riktlinjer för ansökan, prövning och godkännande av automatspelstillstånd i Uppsala kommun
- Förslag till kommunfullmäktiges program – FNs barnkonvention i Uppsala kommun

PROJEKT

I. Inom skolan

- ”Trygghet i skolan - vårt gemensamma ansvar” : ett projekt om att förebygga könsmobbing och stärka flickorna så att de vågar uttrycka vad de vill i sitt förhållande till pojkarna. Samtliga årskurs 7 elever i Tiundaskolan och Stordammsskolan deltog. Flickorna hade lektioner i grupp i syfte att stärka sin självkänsla och lära sig sätta gränser för sig själv och för pojkarna. Detta skedde genom diskussioner, rollspel och olika typer av värderingsövningar.
- ”Vill ni veta vad de säger, är ledsna för och arga på i skolan” : BO föreläste om elevens perspektiv på svårigheter i skolan. Konkreta exempel föredrogs för skolans personal i syfte att reflektera över barns upplevelser och vad som kan vara bra att

tänka på. Föreläsningarna skedde på de olika skolornas konferenstid. Nio skolor besöktes.

II. Barnkonventionen

- Medverkan i projektet "Fokus på barnkonventionen" som BO i samverkan med Rädda Barnen, Studieförbundet Vuxenskolan, OMEP, kommunen och Primärvården erhållit medel för från Allmänna Arvsfonden. Anställd projektledare, 50%, hade sin arbetsplats i BOs lokaler och har ingått i BOs personalgrupp. Projektet avslutades i juni månad med mycket gott resultat.
- En Barnhearing genomfördes den 19 november i samband med 10-års jubileumet av barnkonventionen. 48 elever, representanter från årskurserna 2, 5 och 8 i nio skolor ställde frågor utifrån barnkonventionen och rätten till trygghet i skolan, till Uppsalas kommunalråd.
- Dokumentation från hearingen sändes inom en månad till de deltagande eleverna och de kommunalnämnder som var berörda. Syftet var dels att informera om vilka frågor eleverna ställt och vilka svar de fått av kommunalråden och dels lämna över ansvaret till berörd nämnd för en dialog med barnen.

III. Anmälningsplikt och samverkan mellan skola och socialtjänst.

Syftet är att BO ska undersöka vilka problem och hinder som yrkespersoner inom skolan har vid anmälan till socialtjänsten, hur lärare och socialsekreterare ser på sin relation och vad som kan förbättras vad gäller bland annat rutiner. Våren 1999 genomfördes intervjuer med lärare och socialsekreterare i Luthagen och Gamla Uppsalas kommundelar. Resultaten finns i rapportform. Möten arrangeras under våren 2000 och kommunalnämnderna kommer att erbjudas information. Därmed avslutas projektet.

IV. Samverkan om barn mellan institutioner vid universitetet.

Studierande till lärare, sjuksköterskor, läkare och psykologer bör under utbildningen erbjudas möjlighet att tillsammans informeras och få diskutera samverkan kring barn. En studiedag arrangerades i december 1999 och ytterligare dagar följer under 2000. Målsättningen är att universitetet ska ta över projektet och permanenta det.

V. Inflytande för ungdomar i kommunen.

Ur referensgruppen för elevråd på högstadiet kom under 1998 en grupp ungdomar som kallas Inflytet. Gruppen har under 1999 arbetat vidare och har under året arbetat med främst remissen kring Handlingsprogrammet för Barnkonventionen i Uppsala samt samhällsplaneringens arbete med långtidsplanering för Uppsala. Gruppen tog under hösten initiativ till att bli en självständig förening som ska samarbeta med BO. Gruppen kommer att arbeta vidare och utveckla nya former för inflytande.

VI. EU-projektet

Ett samarbetsprojekt mellan organisationen "Telefono Azzurro", Italien och Barnombudsmannen i Uppsala. Med utgångspunkt från BO i Uppsala som en modell för lokala barnombudsmän i Europa diskuterades och formulerades modeller för lokala, regionala och statliga barnombudsmän. BO i Uppsala framhölls som en bra och unik modell. Projektet avslutades i slutet av juni.

UTBILDNING

I. Uppföljningskonferens av satellitkonferensen om Barnmisshandel med temat "Barn till misshandlade mammor"

BO i Uppsala och Rädda Barnens Länsförbund anordnade denna halva utbildningsdag på Hotell Linne. Hundra personer deltog vid ett uppskattat utbildningstillfälle.

II. Utbildningsdagar för Paraplygruppen och samrådsgrupperna i Uppsala län och andra yrkespersoner som möter, handlägger och behandlar barn och unga som utsätts för sexuella övergrepp och fysisk misshandel.

BO ingår i Paraplygruppens utbildningsgrupp som anordnade dessa dagar. En halvdag om barnets rättigheter och barnperspektivet. En heldag med temat Sexuella övergrepp i förskola och skola - det måste finnas ett handlingsprogram om i fall att... Hundra personer deltog och bl.a. socialsekreterare och kriminalinspektörer från Karlstad föreläste om hur de hanterade situationen då en pedofil förgripit sig på barn på ett daghem i Karlstad 1997.

III. Föreläsningar

BO har föreläst om BOs verksamhet, om Barnkonventionen och om "Att vara lärare" på utbildningar som t.ex. gymnasieutbildningar, Lärarhögskolan och på Lärarförbundet. BO har även föreläst på föräldramöten och personalmöten om att förebygga mobbning och om utsatta barn.

BO deltog och föreläste på S-kvinnors konferens i Uppsala om Barn till misshandlade kvinnor.

IV. Kamratstödjarutbildning för elever har genomförts i nio skolor.

KONTAKTNÄT – SAMVERKAN

- BO initierade kontakt med skolkuratorerna i grundskolan, Ungdomshälsan, socialchefer i central grupp och i Gottsunda för att informera om BO, om projekt angående anmälningsskyldighet enl. § 71 i Socialtjänstlagen, och för att ta del av deras verksamhet.
- BO har regelbunden kontakt med en av cheferna i ledningen och Barnmottagningsgruppen på Socialförvaltningen
- BO deltog i rektorskonferens för grundskolan för att informera om BOs verksamhet under höstterminen.
- BO ingår i BUPs nätverk med föreningar för barn med särskilda behov som träffats regelbundet.
- BO har ingått i BRA 21-nätverket vars medlemmar arbetar för Agenda 21 och Barnkonventionen.

STUDIEBESÖK

- Ålands barnombudsman besökte BO i början av året för stöd och ideer.
- Borgmästaren i Uppsalas vänort Tartu i Estland besökte BO under hösten.

STUDIEBESÖK för BO

BO deltog i studiebesök, som medlem i Paraplygruppens utbildningsgrupp, i Oslo där gruppen besökte olika institutioner.

MEDIAKONTAKTER

BO har under året skrivit fyra debattartiklar i Uppsala Nya Tidning och förekommit i åtta artiklar. I TV4 Uppland har BO deltagit två gånger och vid fyra tillfällen i Radio Uppland.

HEDERSMEDALJ

Föreningens barnombudsman fick Uppsala kommuns hedersmedalj med motiveringen "för stort personligt engagemang i strävan att hävda respekten för barns vilja och rättigheter. Som föreningsanställd barnombudsman har hon under åren kommit att bli en förtroendeingivande och ofta anlitad vuxenkontakt för barn med mångahanda bekymmer"

Ytterligare två kvinnor fick detta hedersomnämmande för insatser angående musiklivet och stöd till flyktingfamiljer. Utdelningen skedde vid högtidliga ceremonier på Uppsala slott.

GRUPPNIVÅ

ELEVER

- BO har besökt samtliga högstadieskolor och informerat årskurs 7- elever om BOs verksamhet och utifrån konkreta exempel anknutit till barnets rättigheter och vilken hjälp BO och andra vuxna ska kunna ge barn.
- Under våren besökte BO 25 klasser i åtta skolor för att informera om BO och Barnkonventionen, med tyngdpunkten på de fyra grundpelarna.
- BO har under hösten besökt 24 klasser i nio skolor inför barnhearingen.
- BO har besökt ytterligare c:a 20 klasser på mellan- och högstadiet och gymnasiet utifrån förfrågningar med speciella problem eller frågeställningar från lärare eller annan personal i skolan.
- Referensgruppen för årskurs 6-elever från olika skolor har träffats vid tre tillfällen. Utgångspunkten har varit Barnkonventionens artikel 12: barn har rätt att uttala sig i saker som rör barn.
- BO har deltagit i en referensgrupp till projektet "Säg till" för utvecklingsstörda flickor på Fyrisgården.

VUXNA

- BO ingår i **Barn- och ungdomskulturgruppen** som är en arbetsgrupp och ett nätverk för barnets rätt till fritid och kultur. Gruppen har under året aktivt arbetat för fler sommaraktiviteter för barn, genomfört en kulturparad och startat Ungdomsmönstring för att unga i Uppsala län ska få tillfälle att mötas och utöva musik eller andra kulturella aktiviteter.
- **Paraplygruppen i Uppsala län:** BO ingår i denna grupp som arbetar för att förbättra situationen för barn som blivit fysiskt misshandlade och/eller utsatta för sexuella övergrepp. Gruppens arbete innefattar främst att utbilda och utveckla de yrkespersoner som möter dessa barn i sitt arbete. Tre samrådsgrupper fungerar som konsultgrupper för berörd personal.

INDIVIDNIVÅ

Då verksamheten är till för barn, ungdomar och vuxna, som har frågor och problem om egna eller andras barn, har BO många individuella kontakter. Barnombudsmannens arbetstid uppskattas till ca 30% omfatta individuella kontakter med vidarekontakter och uppföljande samtal med barn och/eller föräldrar.

De flesta ringer på dagtid för att berätta om sitt problem, bli lyssnade på och ibland för att få konkret hjälp. Vi kan erbjuda den som ringer att vi träffas för att få möjlighet att prata mer. Det sker ofta då problemet handlar om mobbning eller annat problem i skolan, misshandel, sexuella övergrepp, missbruk, depression, umgänges- och vårdnadstvist. Då föreslås barnet och/eller den vuxne att komma till BOs lokal eller träffas på något annat ställe där det kan passa. Tillsammans med barnet/föräldern bestäms sedan hur BO kan hjälpa den enskilde.

Då BO har ett stort kontaktnät har vi möjlighet att hänvisa barnet/den vuxne till någon som kan hjälpa. Det kan vara exempelvis en skolsköterska, psykolog på BUP eller en socialsekreterare. BO tar inte kontakt med någon och gör inte heller anmälan till individ- och familjeomsorgen enl. § 71 utan att först ha berättat det för barnet.

Efter en kontakt med BO då barnet uppmanas ta egna kontakter ber vi alltid att barnet ska höra av sig så vi får veta att det verkligen får den hjälp det behöver. Ibland blir kontakterna långvariga. De flesta hör av sig igen.

En viktig information till alla som kontaktar BO är: du kan vara anonym, BO har tystnadslofte, BO är ingen myndighet och hör inte ihop med exempelvis skolan eller socialtjänsten.

BO har under året haft flera långvariga kontakter med flera barn och föräldrar. I några fall har BO fungerat som "barnets röst" och vittnat i domstol vid ett tillfälle.

SAMMANFATTNING

Under året har verksamheten utvecklats ytterligare för att kunna svara mot den efterfrågan som finns.

Kommunstyrelsen beslutade också inför 2000 att utöka det ekonomiska bidraget till BO. Kommunfullmäktige beslutade i september om **Handlingsprogram för FNs barnkonvention i Uppsala kommun** och där anges att "den lokala barnombudsmannen i samverkan med kommunstyrelsens kontor ska erbjuda kommunens anställda och förtroendevalda utbildning"

Genom att vi under året varit tre anställda har tillgängligheten per telefon och för besök ökat. Möjligheten att utöka kontakten med barn och ungdomar via olika klassbesök, skolbesök för årskurs 7-elever, skolprojekt och besök på fritidsgårdar gör att barn och ungdomar kontakter BO i större grad. Då BO vid sina besök i skolorna refererar konkreta exempel från barn och unga och anknyter dessa till FNs barnkonvention känner många igen sig och vågar ta kontakt.

Under året har BO vid sina klassbesök särskilt tagit upp de fyra grundpelarna i barnkonventionen (art 2: alla barn har lika värde, ingen får diskrimineras, art.3: barnets bästa i första rummet, art.6: barn har rätt till liv och utveckling och art.12: barn har rätt att uttala sig).

Vid barnhearingen gavs eleverna möjlighet att uttala sig om trivsel och trygghet i skolmiljön. De var väl förberedda genom BOs besök i deras klasser då de också fick svara på en enkät med frågor om ovanstående.

Under våren 2000 kommer BO tillsammans med elevrepresentanter att uppvakta respektive kommundelsnämnd för att följa upp de frågor och synpunkter eleverna ställt till nämnderna.

BO har under året kunnat hjälpa många barn, unga och vuxna genom stödsamtal, genom vidare hänvisning och/eller direktkontakter med exempelvis skola, barnpsykiatri och socialtjänsten.

BO utgör för många en "första hjälpen", en verksamhet som inte är någon myndighet utan en ideell förening för stöd och hjälp och som verkar för barnets rättigheter. BO fortsätter att arbeta för att fler vuxna ska se ur barnets perspektiv och därmed förbättra barnens förutsättningar för en bra barn- och ungdomstid och ett bra liv.

Vi ser fram emot ett nytt år för barnets bästa.

STATISTIK

Totalt antal samtal: 1056 st.

Bland barn och ungdomar har de flesta samtalen handlat om **egna existensiella problem**, därefter kommer frågor om **sex och samlevnad** och som nummer tre finner vi **skolproblem**, de flesta med inslag av **mobbing**.

Bland vuxna har de flesta samtalen handlat om **skola och mobbing**, därefter problem i samband med **vårdnad och umgänge** och som nummer tre kommer frågor om **myndigheter och juridik**.

Utöver dessa samtal har inkommit 106 st. **bussamtal** och 69 st. "luren på".

